

Christian Kortholt Johannes Mejer

Nonnulla Dubia Philosophica

Rostochi[i]: Richelius, 1660

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730577554>

Druck Freier Zugang

RU phil. 1660

Christian Northolt

Johann Mejer

A - B.
NONNULLA
DUBIA PHILOSOPHICA,

Quæ

IN ACADEMIA ROSTOCHIENSI,

Consensu Amplissimi Senatus Philosophici,

PRÆSIDE

CHRISTIANO KORTHOLT,

Hollato, Phil. M. & Facultatis Philosophicæ in
Academia Jenensi Adjuncto,

Disquisitioni publicæ

Ad diem XXVII. Octobr.

horis antemeridianis,

In Auditorio Majori

submitis

JOHANNES Mejer/

ROSTOCHIENSIS.

ROSTOCHI

Typis Johannis Richelii, Senatus Typogr.

ANNO MDCCCLX.

MONNELLIA
DUBIA PHILOS
PHICA

IN ACADEMIA ROSTOCKENSIS
Cursus Philosophiae
P. 2. D. 2.
RISTIANUS KORTHOE

JOHANNES 21. JUNII

Rostocki

Cum DEO!
NONNULLA
DUBIA PHILOSOPHICA.
Procœmium.

Transiens dulcissimum meum ROSTOCHIUM, in salu-
latâ cathedrâ, ex qua olim lauream tuli Philoso-
phicam, abire nefas existimo. Quamvis proinde
justam exhibere Disputationem itineris ratio non per-
mittat, nonnulla tamen dubia, prout illâ in mentem ve-
nerunt, amicæ disquisitioni expono, in quibus si fortè oc-
current, quæ ad *dubiorum* classem, (quòd nimirum de iis
dubitare unanimis, aut certè plerorumq; eruditorum con-
sensus vetare videatur,) iniquè referri existimaveris, eum
unicè in finem ista heic afferri scias, ut scrupulos circa re-
cepta illa dogmata mihi obortos tecum communicem, ;
quos si exemeris, communi sententiæ in posterum liben-
ter me acquieturum sanctè polliceor, memor videlicet
illius, quò in re longè majoris momenti utitur Augusti-
nus lib. contra Epistolam Manichæi, quam vocant funda-
menti, cap. III: *Nemo nostrum dicat jam se invenisse veritatem.*
Sic eam queramus, quasi ab utrisq; nesciatur. Ita enim diligenter &
concorditer queri poterit, si nullâ temerariâ præsumptione inventa &
cognita esse credatur. Esto itaq; annuente Dominò,

DUBIUM I.

DE

Ente per accidens.

Docent, ad ens per accidens constituendum necessariò requiri
plura entia **COMPLETA**, seu talia, quæ non sint partes alicu-
jus totius. Equidem *ut plurimum* ens per accidens ex diversis en-

A 2

tibus

tibus *completis* constari non nego, cum exempla exercitus, collegii, acervi lapidum, & alia quamplurima id aperte monstrant: *semper* tamen hoc & *necessariò* fieri quis concesserit? Membra hominis, v. c. manus, pedes, oculi, aures, à corpore avulsa, & in vas quoddam collecta, aut aliò modò ad aliquam unitatem redacta, ens sanè per accidens constitunt, entia verò *completa* non sunt. Ecquod ergo, inquires, discrimen supererit inter ens per accidens hujusmodi & ens per se compositum, (quale est corpus naturale,) cum utrumq; ex diversis entibus incompletis confletur? Differentia, nisi fallor, in eo constituenda erit, quòd entia incompleta, sicubi ens per se efficiunt, *semper* unita sint *unione naturali*; si verò ens per accidens, aut reverà divisa sint, aut *unione tantùm artificiali* conjuncta.

DUBIUM II.

DE

Esse cognito.

Esse cognitum & *reale* non ita coherere, ut unum eorum sine altero esse nequeat, manifestum est. Fieri quippe potest, ut, quòd *esse cognitum* obtinet, *esse reale* destituatur; quemadmodum exempla hominis irrationalis, Dei finiti, aliaq; innumera abundè docent. Num verò & *esse reale* sine *esse cognito* invenire liceat, disquisitione dignum videtur. Certè absque hæsitacione id affirmari audias. Thesaurus, inquires, in imis terræ cavernis delitescens, *esse reale* habet, *cognitum* non item, cum à nemine mortalium cognoscatur. Datur ergo alicubi *esse reale* absque *esse cognito*. Nos contrà, nullum dari vel dari posse ens *reale*, quòd non simul *esse cognitum* obtineat, asserere haud dubitamus. Argumentor:

Quicquid *semper* & *necessariò* est actu objectum alicujus potentia cognoscitiva, id *semper* & *necessariò* habet *esse cognitum*,

Quicquid habet *esse reale*, *semper* & *necessariò* est actu objectum alicujus potentia cognoscitiva,

Ergò Quicquid habet *esse reale*, *semper* & *necessariò* habet *esse cognitum*.

Major nititur definitione *re* *esse cogniti*. Minor constat.

Quicquid

Quicquid enim habet esse reale, id semper & necessario est actu ob-
jectum intellectus divini, cum DEUS semper & necessario omnia
cognoscit. Objectio de thesauro latente nihil aliud probat, quam
quod quaedam entia realia non habeant esse cognitum *in ordine ad
certam quandam potentiam cognoscentem*. At vero inde non sequi-
tur, quod *nullò modo* habeant esse cognitum.

DUBIUM III.

DE

De esse in potentia objectiva.

Videtur id quod est in potentia objectiva prorsus esse idem cum
ente in potentia. Utrumque enim dicitur & negationem existentiae, &
negationem repugnantiam ad existendum. Si tamen paulò curiosius
res perpendatur, omnino differentiam quendam inter duo isthæc
animadvertere licet. *Ens sanè in potentia* Philosophis omne id
dicitur, quidquid actu non est, produci autem potest; sive produ-
catur per *generationem*, hoc est, ex subjecto præexistente, quomodo,
v. c. pullus producitur ex ovo; sive per *creationem*, hoc est, ex ni-
hilo, quâ ratione angelus, v. c. productus est. *In potentia autem
objectiva esse* (strictè accipiendò terminum) si usum loquendi Phi-
losophis receptum attendas, non nisi illud dicitur, quod, cum
nondum existat, produci potest per *potentiam creatricem Dei*, sive ex
nihilò. Hinc si quæras: cur de *potentia objectiva* apud Aristotelem
nihil inveniatur? respondent, mirum id non esse, cum objectiva
potentia cognosci nequeat, ignoratò hoc, quod Deus possit aliquid
producere ex nihilò; Philosopho autem id ignotum fuerit. Si
quid ergo iudico, *id quod est in potentia objectiva, & ens in potentia*,
differunt ut latius & angustius. Scilicet, omne quod est in po-
tentia objectiva, ens quoque in potentia est, non contrà.

DUBIUM IV.

DE

Libertate contrarietatis.

Libertatem *contrarietatis* esse illam, quam aliàs vocant liber-
tatem *quoad speciem actus*, quæque libertati *exercitii* seu *contradictionis*

Δ 3

oppo-

opponitur, plus satis notum est. De eâ, quòd unice circa *contraria* occupetur, magni nominis scriptores affirmare non dubitant. Iidem tamen seipfos quasi corrigunt, dum libertatem, quâ quis, appositò potu, v. g. vinò & cerevisiâ, potest bibere vinum vel cerevisiam, *libertatem contrarietatis* esse ajunt. Vinum enim & cerevisiam *contraria* esse nemo sanè dixerit. Si rectè rem assequor, vel tres hujus libertatis modi dantur. Primò enim libertas contrarietatis est, juxta quam facultas in *unum* duntaxat objectum ferri potest, sed *actibus contrariis*; quomodo quis, v. c. amare potest atque odisse divitias. Deinde libertas contrarietatis & illa est, quâ potentia fertur in *objecta contraria*, v. c. in videndum album & nigrum. Tandem & hæc libertas contrarietatis est, quæ versatur circa *objecta disparata*. Atque huc spectat suprâ allatum exemplum de vino & cerevisia. Nec quenquam heic offendat ratio appellationis, cujus vi libertas *contrarietatis* non nisi *contraria* respicere debebat: notum enim est, quòd argumenta à nominis notatione desumpta nihil, vel parum concludant.

DUBIUM V.

DE

Imagine.

Filium in humanis esse *imaginem* sui patris, assertio est in vulgus nota. Num absolutè vera, ita ut omnis omnino filius patris sui imago rectè dicatur, fortè non præter rem dubitamus. Quid enim *imago*? est *quædam similitudo alterius, cujus imago dicitur, & quidem expressa sive deducta secundum aliquod ei proprium, & cum aliis non commune*; prout doctissimi viri eam describunt. Hoc si ita, non video, quò Jure omnis filius *imago* patris sui dici queat, cum sæpe contingat, ut filius non referat aliquid patri proprium, & cum aliis rebus ipsi non commune. Quemadmodum ergo ad id, ut imago aliqua ab artifice picta dicatur imago Alexandri M. non sufficit, ut constitutionem & habitum corporis humani præ se ferat, sed necessariò requiritur, ut propria Alexandri accidentia, v. c. lineamenta ejus, exprimat: ita ad id, ut filius dicatur patris imago, non satis esse videtur, ut essentiam humanam cum eo communem

nem habeat, sed videtur insuper necessarium esse, ut propria patria
a accidentia, v. c. lineamenta, per quæ videlicet ab aliis individuis
humanis ille distinguitur, referat: quod vernaculâ sic exprimere
solemus: Der Sohn stehet seinem Vater gar ehlich.

DUBIUM VI.

DE

Animalitate hominis.

Hominem esse *animal*, universa Philosophorum Schola con-
tra Hieronymum Cardanum propugnat, & meritò. Quòd si ta-
men suis hypothësis pertinaciter insistere velint multi, qui ani-
malitatem hominis eunt defensum, vix apparet, quomodo feliciter
satis argumenta, quibus pro sua opinione Cardanus militat,
prosternere possint. Rem istam paulò pressius persequi libet. Do-
cent viri illi, aliàs doctissimi, ad quos digitum intendo, *plantam*
rectè definiri, quòd sit *corpus animâ vegetativâ præditum*. Si objicias,
hac ratione etiam *animalia* plantas esse futuras, cum & ipsa *animâ*
gaudeant *vegetativâ*; respondent: quamvis animalia quoq; animâ
vegetativâ sint prædita, *plantas* tamen non denominari, quando-
quidem *anima vegetativa* non sit forma *specificâ* animalis, sed *gene-
rica* duntaxat. *Nec enim à qualibet forma species denominatur*, inqui-
unt, *sed ab ultima & specificâ*. Duo ergo supponunt. Primum est,
quòd *anima vegetativa* forma plantarum *ultima & specificâ* sit: alte-
rum, quòd res non denominetur nisi à forma sua *ultima & specificâ*.
Atq; istis hypothësis innixi, ad hoc argumentum:

Cui competit forma *specificâ* plantæ, anima nempe vegetati-
va, illud est planta,

Animali competit forma *specificâ* plantæ, anima nempe ve-
getativa,

Ergo animal est planta;

ad hoc, inquam, argumentum respondent, limitando Majorem
hunc in modum: Cui competit forma *specificâ* plantæ, anima
nempe vegetativa, *tamquam formâ specificâ & ultimâ*, seu ita, ut ani-
ma vegetativa non superadditam habeat aliam quandam formam,
illud est animal. Sic limitatâ Majori, negant Minorem, negant,
inquam,

inquam, quòd anima vegetativa ita competat animali, ut forma
ejus specifica & ultima sit, quandoquidem *anima vegetativa* in ani-
mali superadditam habeat *animam sentientem*, quæ demum ultima
& specifica animalis forma est. Stantibus istis hypothefibus, ut
dixi, non video, quò pacto iis, quæ Cardamus lib. xi de Subtilita-
te contra hominis *animalitatem* disputat, in occursum iri possit.
Recepta, eaq; verà sententia, quòd homo sit animal, hoc unicè ni-
titur argumentò :

Cui competit forma specifica animalis, anima nempe sensi-
tiva, id est animal,

Homini competit forma specifica animalis, anima nempe
sensitiva,

Ergo homo est animal.

Respondet Cardanus, Majorem ita simpliciter admittendam non
esse, sed limitandam hoc pacto: Cui competit forma specifica ani-
malis, anima nempe sensitiva, *tantum*, seu ita, ut *præter animam sen-
sitivam non habeat aliam quandam formam sentienti superadditam*, id
est animal. Hoc modò Majori limitatà, negat Minorem; negat
inquam, (& rectè quidem,) homini ita competere *animam sensiti-
vam*, ut præter eam non agnoscat aliam formam, cum utiq; illi su-
peradditam habeat *mentem seu animam rationalem*. Quòd verò
Major dictò modò limitari debeat, inde manifestum esse putat
Cardanus, quòd, nisi admittatur hæc limitatio, pari ratione osten-
di haud difficulter posset, animal esse plantam. Si enim, inquit, si-
ne vitio ita colligo: homo sentit, ergo est animal; quid prohibebit,
quò minus eadem ratione argumenter: homo, imò omne animal,
nutritur & vivit, ergo homo, & quodcunq; aliud animal, est
planta? Existimat ergo Cardanus, quemadmodum in hoc argu-
mento :

Quicquid nutritur & vivit, est planta,

Animal nutritur & vivit,

Ergo animal est planta;

Major tali modò limitanda venit: Quicquid nutritur & vivit tan-
tùm, nec præter animã, quã vivit, agnoscit aliam formam, est plan-
ta: ita eodem Jure rectè à se ad modum antea dictum limitari posse
Majorem

Majorem præcedentis Syllogismi, cum eadē omnino ratio sit horā-
 nis ad animal, quæ est animalis ad plantam. Dabim⁹ ipsa acutissimi
 viri verba: *Homo non plus est animal, inquit, quàm animal plantæ. Si n.*
animal, quàmvis nutriatur & vivat, plantæ nomen non meretur, nec omni-
no plantæ est, quia animam, quâ sentit, habet præter plantam: homo, cum
præter animal mentem habeat, desinit esse animal: nam alterum genus ani-
mæ est, quod sentit ac intelligit, ut testatur Aristoteles Si n. forma aliã for-
ma fuerit, alterum sub altero collocari non potest. Sentit enim homo pro-
fectò ut animal vivens, non tamen homo animal, ut nec animal plantæ.
Si enim homo animal est, id est, cujus forma ultima est sensus effectrix
anima, manifestum erit, & eadem ratione esse etiam plantam. At hoc ne-
mo admittit, nemo credit. Et quâ ratione in homine sensus continetur, e-
adem prorsus in animali vivens. Nec tamen animal est quod solum vivit,
id est, plantæ, ut nec homo animal. Hactenus Cardanus; cujus sub-
tilitatibus quomodo occurrendum nobis videatur, in peculiari
Dissertatione eidem opposita, & in Academia Jenensi annò
c 1610 c LIIIX habita, exposuimus. Quò pacto verò hinc se-
extricaturi sint Autores supra laudati, ipsi viderint.

DUBIUM VII.

DE

Magnete.

Mirum est, ad eò audacter sæpe de rebus naturalibus viros e-
 ruditos asserere, quæ falsissima esse ipsi sensus & experientia mon-
 strant. Scribunt, ferrum candens à nullo magnete allici. Feci pe-
 riculum aliquoties, & contrarium deprehendi manifestissimè. Es-
 to: habuerit Gvillhelmus Gilbertus, vel alius quispiam, magnetem,
 qui ferrum candens non attraxerit; num propterea negandum il-
 lico, ferrum candens à magnete ullo allici? Cum plures sint magne-
 tis species, experientia quod de uno confirmatum dedit, non pro-
 tinus ad cunctos rapiendum. Idem esto judicium de eo, quòd a-
 damas facultatem attracticem magneti adimere vulgò creditur.
 Certè & heic experientia aliud me docuit. Imò jam antè contra-
 rium à doctissimis viris observatū fuisse reperio. Johannes Baptista
 Porta cap. LIII: *Experiendo, inquit, frustulum magnetis accepi, quod vix*

E

quatuor

quatuor grana pendebat, ferri scobem ei tenacissime affixi, inde adamante
rem admovi, qui utriusq; magnitudinem ter quater superabat; cuius praesentia
magnes ferrum non abiecit. Ferream scobem mox ab eo distraxi,
ac iusto intervallò dijunxi; & etiam adamante presente adserpsit. Pe-
trus Laurembergius, olim hujus Academiæ decus, lib. I. Horticul-
tura, cap. XII: *Experimur, ait, magnetem nihilominus allicere ferrum,
etiamsi adamantibus mediis obrutus sit. Sed cum diversa adamantis
reperiantur genera; (sanè vel sex recenset Plinius) de uno quod non
procedit, forte procedit de alio. Interim ita generaliter adaman-
ti vis debilitandi magnetem adscribenda non erat.*

DUBIUM IIX.

DE

Actibus voluntatis imperatis.

Docent vulgò, voluntatem cogi quidem non posse quoad ac-
tus elicitos, posse tamen quoad actus imperatos. Ita, inquit, fur
cogi quidem non potest, ut velit ascendere patibulum, potest ta-
men cogi, ut ascendas. Sed, si accuratè loqui velimus, ne secun-
dum ipsos quidem actus imperatos voluntas cogi posse dicendus
est. Quid enim sunt actus imperati? sunt illi, qui non immediate à
voluntate, sed à alia quadam potètia, tanquam à principio proxi-
mo & immediato, producuntur, ita tamen, ut voluntas potèntiam il-
lam ad exercitium moveat, sive ad hos actus vel operationes excitet; pro-
ut communiter eos describi videtas. Quando itaque homo ad am-
bulandum, v. c. vel fur ad ascendendum patibulum cogitur, qua-
ro, an isti actus ita producantur à potèntia locomotiva, ut volun-
tas eam ad operationes illas eliciendas excitet, an non? si prius,
voluntas aliquid imperat contra propriam suam & naturalem in-
clinationem; sive (quod eodem recidit) voluntas aliquid vult,
quod non vult; quæ aperissima est contradictio: sin postertus, si,
inquam, potèntia locomotiva ad istos actus eliciendos non exci-
tatur à voluntate, actus illi non sunt actus voluntatis imperati, si qui-
dem, ut antea dictum, de ratione hujusmodi actuum est, ut pro-
ducantur à potèntia, quam voluntas ad operandum movit & exci-
tat.

DUBI-

DUBIUM IX.

DE

Prædicamentis.

Si quæras: quos Prædicamenta? decem, inquiunt. Ecquæ verò? pergis: *Substantia*, ajunt, *Quantitas*, *Qualitas*, & sic deinceps. Sed quemadmodum alius est, qui in classe quadam supremum locum tenet, aliud ipsa classis: ita aliud quoque est id quod in Prædicamento existit, supremumq; in eo locum occupat, aliud ipsum Prædicamentum, in quo existit. *Substantia*, *Quantitas*, *Qualitas*, non sunt ipsa Prædicamenta, sed sunt summa rerum Genera, hoc est, talia entia, quæ in Prædicamentis supremò locò collocantur. Resevidens est. Prædicamenta ab omnibus describuntur, quòd sint *classes*, in quibus *Genera* & *Species* disponuntur secundum *sub* & *suprà*, hoc est, ita, ut Genus summum supremò, Genera & Species subalternæ intermediò, & Species specialissima infimò ponatur locò. *Substantia* ergo, v. c. quia summum Genus est, unum est ex illis, quæ in Prædicamento *Substantiæ*, tanquam in classe quadam, disponuntur, adeoque ipsum Prædicamentum *Substantiæ* esse nequit. Et si Prædicamentum *Substantiæ* ac *Substantia* ipsa pari passu ambulant, *Substantia* erit *classis rerum secundum sub & supra dispositarum*; quod absurdum. Unde etiam illi ipsi, qui Prædicamenta ita, ut antea dixi, enumerant, quòd nimirum sint: *Substantia*, *Quantitas*, *Qualitas*; quando pergunt quætere: quid ergo sit *Substantia*? non respondent, quòd sit *classis, in qua substantia secundum sub & supra disponantur*; sed, quòd sit *ens per se subsistens*. Eodem modo procedunt in cæteris Categoriis.

DUBIUM X.

DE

Expositione propositionis exclusivæ
exclusi prædicati negativæ.

Propositiones exclusivas exclusi prædicati negativæ ita exponendas esse docent, ut præjacens *indefinita negativa* sit. Con-

B 2

firmant

firmant id exemplis. Ita hæc propositio: *Elementa non sunt tantum tria*; exponitur hoc modo: *Elementa non sunt tria; sed sunt plura quam tria*. Ista: *Apostoli non sunt tantum decem*; exponitur ita: *Apostoli non sunt decem; sed sunt plures quam decem*. Nos, uti hujusmodi exempla alia quæ plurima afferri posse, libenter concedimus: ita nihilo minus Regulam, quam tradunt, pro universali acceptare neutiquam possumus. Exponant juxta suum Canonem hanc, v. c. propositionem: *Deus non est tantum misericors*. Præjacens erit: *Deus non est misericors*. Exponant istam: *Carolus Stuart non est tantum Rex Scotia*. Præjacens erit: *Carolus Stuart non est Rex Scotia*. Et hujusmodi exempla alia innumera adduci possunt, in quibus, si vulgarem istam Regulam in exponendo sequi velis, propositione exponibili existente verâ, præjacens evadit falsa; quod indicio est, expositionem non fuisse legitimâ modo institutam.

DUBIUM XI.

DE

Vulgari isto: Non videndum, quis dicat, sed quid dicatur.

Effatum omnium ore celebratum est, in veritatis inquisitione videndum esse, non QVIS dicat, sed QUID dicatur. At profectò, universaliter id & nullâ adhiberâ limitatione verum esse, non possumus admittere. Quotquot Christianam amplectimur religionem, immortâ fide credimus, Deum esse unum in essentia, & trium in personis, item, mortuos esse resurrecturos; credimus, inquam, hoc indubitato, quia id dicunt scriptores *ἁγίων*. Quòd si vel Aristoteles id diceret, vel Cicero, vel Herodotus, vel Virgilius, vel Terentius, vel etiam fidelis quispiam, sed immediate à Spiritu sancto non actus, nemo nostrum hoc crederet, positò nimirum, quòd aliunde de eo ipsi non constaret. Ergo heic omnino attendimus, non QUID dicatur, sed QVIS dicat. Si quid de antiquorum Imperatorum rebus gestis apud hujus seculi Historiographum legimus, fidem ei non habemus, nisi narrationem suam veterum Historicorum testimoniis muniat. Illud ipsum autem si vel apud Dionem Cassium, vel

vel Svetonium, vel alium quendam illorum temporum scripto-
 rem legimus, licet nudè tantum narretur, nec ullis confirmetur te-
 stibus, verum esse credimus. Annon ergo & heic potius attendi-
 mus, QVIS dicat, quàm QUID dicatur? Et, si non videndum, Qvis
 dicat, cur uni oculato testi plus credimus, quàm decem auritis? cur
 tanti refert, utrum testis Decurio, an plebejus sit; & an honestus & incul-
 pata vita, an verò notatus & reprehensibilis: an locuples vel egens sit; vel
 an inimicus ei sit, adversus quem testimonium fert, vel amicus ei sit, pro
 quo testimonium dat? I. III. §. I. D. de Testibus? cur idonei non vi-
 dentur esse testes, quibus imperari potest, ut testes fiant? I. VI. D.
 eod. cur testis idoneus pater filio, aut filius patri non est? I. IX. D. eod.
 cur nullus idoneus testis in re sua intelligitur, sed omnibus in re propria
 dicendi testimonii facultatem jura submoverunt? I. X. D. & C. eod. Scilicet
 licet ex his omnibus manifestum esse autumo, vulgare illud: Non
 videndum, QVIS dicat, sed QUID dicatur; haud procedere, primò,
 si agatur de rebus inevidentibus, seu iis, quæ ita comparatæ sunt, ut in-
 tellectus humanus sibi relictus, & solò ingenitò suo lumine collustra-
 tus, judicare nequeat, an veræ sint, an falsæ: ibi enim omnino atten-
 dendum venit, QVIS dicat, & an ille, qui tale quid profert, tantæ au-
 thoritatis sit, ut ei tutò fidem adhibere possimus, atque dogmata, quæ
 nobis credenda proponit, pro indubitato veris agnoscere, non ob-
 stante, quòd mens nostra penetrare ea non valeat: deinde nec proce-
 dere effatum istud, si de *questionibus facti* sermo sit. Nam & heic
 diligenter dispiciendum, QVIS ille sit, & cujus conditionis, qui res
 gestas narrat, aut hoc vel illud factum esse dicit; v. c. an Historicus
 rebus gestis, quas describit, *σὺν ἑσθρα* fuerit, num verò talia, quæ
 diu ante ipsum contigerunt, referat; an visa narret, an audita; num
 candorem præ se ferat & amorem veritatis, an verò fabulis delecte-
 tur ac mendaciis; & quæ sunt hujus census alia, quæ ex supra dictis
 facile intelliguntur.

Vulgato illo: Honor magis est honorantis, quàm honorati.

Nihil frequentius, quàm, si juvenis, ut debitò honore majores ac superiores afficiat, admonendus sit & instigandus, inculcari *πλοῦθ' ἄλλ' ἔστιν* istud: *Honor magis est honorantis, quàm honorati.* Desumptum id est ex Aristotelis lib. I. Ethic. Nicom. cap. III, vel (ut alii numerant) V. Sed profectò longè aliò sensu ibi illud adhibet Philosophus, quàm ut eò docere velit, si quis debitam alteri reverentiam exhibeat, id potius in exhibentis, quàm in ejus, cui exhibetur, honorem vergere. Occupatur nimirum Aristoteles memoratò locò in eo, ut ostendat, *ἡ δ' αἰμωνία* seu felicitatè civilem nec in voluptate corporis sitam esse, nec in virtutis habitu, nec in divitiis. Et, quòd in honore posita non sit, inde inferalia probat, quòd summum bonum proprium quiddam sit, & quòd difficulter auferri queat; honor autem tale quid non sit, cum in honorantibus magis sit, quàm in eo qui honoratur; hoc est, (si mentem Philosophi per omnia assequor,) cum non tam in illius, qui honore afficitur, potestate situm sit, honorem sibi sumere, quàm in honorantis arbitrio positum, utrum honorem alteri velit exhibere; cumq; illi, qui honore aliquem affecit, (v. g. qui dignitatem quandam vel officium, ob quòd in honore versabatur, ei concessit,) integrum saepe sit, eundem ei rursus auferre. Verba Aristotelis ita habent: *φαίνεται* (*τιμὴ*) *ἡτις ἀπολαύσασθαι ἐστὶν ἡγεμονικόν. Δοκεῖ γὰρ ὅτι τις τιμῶσι μᾶλλον εὐχεται ἐν τῷ τιμωμένῳ. Ἐπαχθεὶν ἢ διεικῶν π. καὶ ἀποφαιγεῖν εὐχεται ἡγεμονικόν.* Apparet, honorem esse levius bonum, quàm id quòd queritur. Videtur enim esse in honorantibus magis, quàm in eo qui honoratur. Bonum verò esse proprium quiddam, & quòd auferri difficulter potest, auguramur. Atq; hinc satis, opinor, constat, sensum, quem vulgò isti Aristotelico: *Honor magis est honorantis quàm honorati*; affingunt, Philosophi menti nequaquam conformem esse, sed ab ea longissimè abire. Et sane

sanè, cùm præmium ejus sit, cui competit res, ejus est præmium; virtus autem, cujus præmium est honor, illi qui honoratur omnino competit, quidni honorati quàm maxime sit honor, eò sensu, quò honor alicujus esse dicitur, quòd in honorem ejus vergit, non *ihm ju ehren und respect gerethet*? Quàm ridiculum ergò est, dicere, probrum, dedecus, infamiam, magis esse ejus qui inurit, quàm cui inuruntur, tam certè ineptum est, asserere, honorem magis esse honorantis quàm honorati, eò sensu, quò vulgò effatum istud adhiberi solet. Rectè Seneca Epist. CII: *Dicite nobis, utrum claritas laudantis, an laudati bonum sit? Si laudantis bonum esse dicitis, tam ridiculà rem facitis, quàm si affirmetis meum esse, quòd alius bene valeat.*

DUBIUM XIII.

DE

Ista Platonis propositione: *Democratia inter pravas reipubl. formas est optima.*

Aristoteles lib. IV Politic. cap. II Præceptorem suum Platonem [suppressò licet nomine,] reprehendit, quòd in extremo Dialogo, qui Civilis inscribitur, asseruit, Democratiam inter bonas reipublicæ formas pessimam, inter pravas verò optimam esse. Ex vitiosis enim formis aliam alià meliorem dici non debere ait Philosophus, sed *minus malam*. Et sanè, si à *xp. Geisio* in loquendo observare velimus, certum est, non posse dici *melius*, vel *optimum*, quòd planè non est *bonum*, cùm comparativus & superlativus semper præsupponant *positivum*. Sic *doctior, fortior, liberalior* alterò dici non potest, aut *doctissimus, fortissimus, liberalissimus* omnium, qui planè non est *doctus, fortis, liberalis*. Ex Logicis quoq; notum est, si enunciationes comparativæ propriè tales esse debeant, requiri, ut tertium comparationis utriq; extremo competat, sive in utroq; comparatorum adsit. Ita quando dico: *Aristoteles est doctior Platone*; & Aristoteli *doctrina* inest, & Platoni: Quia ergo, si dico: *Democratia est melior Oligarchià*; tertium comparationis, *bonitas*, neq; Democratix inest, neq; Oligarchix; modus loquendi, quòd usus est: *Plato*,

Plato, non est satis accuratus. Sed si eadem licentiâ uti velimus in censendis Aristotelis scriptis, quam ille sibi sumpsit in scripta Præceptoris, quid fiet de isto loco IV. Ethic. Nicom. I: ἄνωγρον πολὺ δοκεῖ βελτίων ἢ ἀνελευθέρα εἶναι, ὅτι ὁ μὲν ἀφελῆι πολλὰς, ὁ δὲ σθένος, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν. Prodigum longè videtur esse melior illiberali, quòd ille prodest multis, hic verò nemini, imò verò nec sibi quidem ipsi? Viden', prodigum heic dici meliorem illiberali? ubi certè tertium comparationis, bonitas puta, iis, inter quæ instituitur-comparatio, non magis inest, quàm supra inerat Democratix & Oligarchix. Scilicet, in aliorum nævis notandis Argò sumus oculatiores, in nostris cernendis talpâ sæpè ceciores!

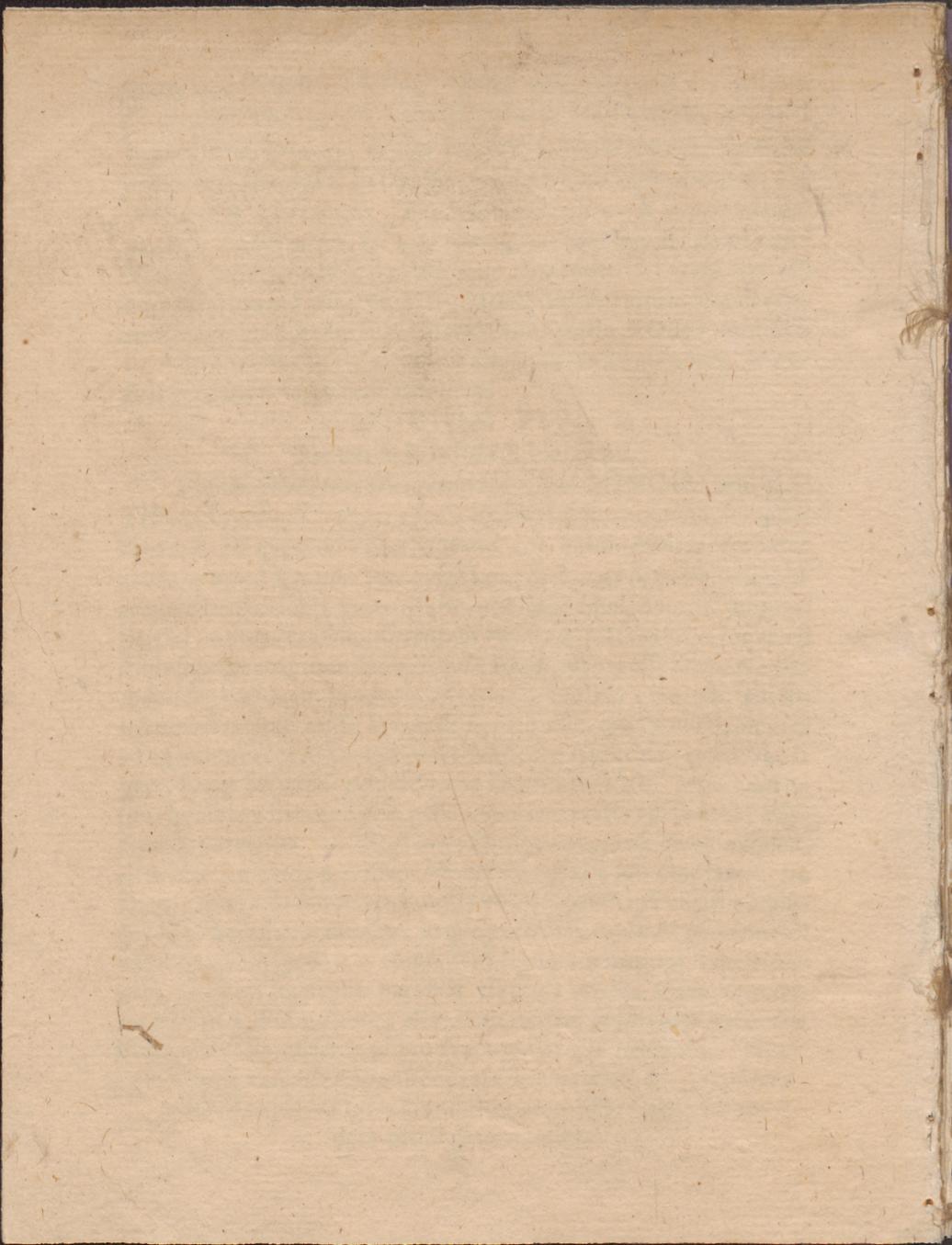
DUBIUM XIV.

De causa Physica & Naturali.

Philosophum non esse, quisquis causam PHYSICAM cum NATURALI confundit, nuper alicubi asserui. Id cum nonnullis scrupulū moverit, eò quòd non plus videatur discriminis intercedere inter causam physicā & naturalem, quàm inter ἀνθρώπου & hominem, explanationem assertionis meæ, quam tunc non addidi, nunc subjungam. Sciendum itaq;, causam efficientem *Physicam*, juxta morem loqvendi Philosophis receptum, opponi causæ *morali*, adeoq; esse illam, quæ per suam et entitatem producit effectum; causam verò efficientem *naturalem* opponi causæ *liberæ*, & sic eam esse, quæ, positis omnibus ad agendum requisitis, agit necessariò, seu ita, ut non possit non agere, quæq; ad unum oppositorum determinata est. Quæ cum ita sint, quilibet videt, non pari passu ambulare causam efficientem *Physicam* & *naturalem*. Scilicet causa *Physica* latius patet causâ *naturali*, & præter hanc etiam causam *liberam* complexu suo continet. Ita Deus, v. c. creans mundum, homo cudens ferrum, qui causæ *naturales*, h. e. necessariò agentes, nequaquam sunt, causæ *Physica* non minus sunt, quàm ignis, v. c. comburens ligna, aut magnes trahens ferrum. Omnis itaq; causa *naturalis* est causa *Physica*, sed non contrâ. Interim non dissimulamus, aliquando causam *physicam* & *naturalem* istos induere significatus, ut pro synonymis rectè habeantur. Nempe, si causa *naturalis* opponitur causæ *supernaturali*, & causa *physica* causæ *hyperphysica*, inter eas nihil omnino differentix intercedere manifestissimum est.

*

sanè, cùm pramiùm ejus sit, cui compe
 virtus autem, cujus pramiùm est hono
 nò competat, quidni honorati quàm n
 quò honor alicujus esse dicitur, quò in
 ihm jehren und respect gerechet? Quàm
 probum, dedecus, infamiam, magis e
 inuruntur, tam certè ineptum est, affe
 honorantis quàm honorati, eò sensu, q
 hiberi solet. Rectè Seneca Epist. C. I
 tas laudantis, an laudati bonum sit? Si lau
 ridiculã rem facitis, quàm si affirmatis meun

DUBIUM X
 DE

Ista Platonis propositio
 tia inter pravas reip
 est optim

Aristoteles lib. IV Politic. cap.
 rtonem [suppressò licet nomine,] repr
 Dialogo, qui Civilis inscribitur, asseru
 nas reipublicæ formas pessimam, inter
 Ex vitiosis enim formis aliam aliã melior
 losophus, sed minus malam. Et sanè, si à
 servare velimus, certum est, non poss
 quod planè non est bonum, cùm compara
 præsupponant positivum. Sic doctior, fo
 non potest, aut doctissimus, fortissimus, libe
 non est doctus, fortis, liberalis. Ex Logici
 ciationes comparativæ propriè tales esse
 um comparationis utriq; extremo comp
 ratorum adit. Ita quando dico: Arist
 Aristoteli doctrina inest, & Platoni: Qu
 tia est melior Oligarchiã, tertium compa
 mocratia inest, neq; Oligarchia; mo

st pramiùm;
 oratur omni-
 or, eò sensu,
 s vergit, was
 è est, dicere,
 rit, quàm cui
 magis esse
 um istud ad-
 utrum elari-
 se dicitis, tam
 bene valeat.

nocra-
 nas,

n suum Pla-
 in extremo
 om, inter bo
 otimam esse
 bere ait Phi-
 quendo ob-
 vel optimum,
 tivus semper
 alterò dici
 iù, qui planè
 est; si enun-
 iri, ut terti-
 roq; compa-
 r Platonè; &
 o: Democri-
 as, neq; De-
 quò usus est
 Plato;

